

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΑΚΡΩΤΗΡΙ, ΚΑΤΑΛΥΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΛΑΚΩΤΩΝ 2010
4^η Ανασκαφική περίοδος

Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, Τμήμα Αρχαιοτήτων, ανακοινώνει τη λήξη της τέταρτης ανασκαφικής περιόδου (11.10-30.11.2010), την οποίαν διεξάγει στη θέση Καταλύματα των Πλακωτών της Χερσονήσου του Ακρωτηρίου των Γάτων, υπό τη διεύθυνση της δρος Ελένης Προκοπίου, Αρχαιολογικής Λειτουργού Α΄.

Σε αυτήν συμμετέχουν, εκτός από την τεχνικό σχεδιάστρια του Τμήματος Αρχαιοτήτων Λευκωσίας κ. Μ. Τσιάμπερλαιν, τα μέλη του συνεργείου συντήρησης ψηφιδωτών της Επαρχίας Λεμεσού, υπό την εποπτεία του Δρος Ελ. Χαραλάμπους (Χρ. Ορφανού, Μ. Τριανταφυλλίδου και Π. Παναγή). Συμμετέχουν επίσης στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού προγράμματος Leonardo da Vinci, GrEASE (Graduate European Archaeological Skills Exchange) μεταπτυχιακοί φοιτητές Βρετανικών Πανεπιστημίων (οι κ.κ. David Abell, Bilal Badat, Kate Bayford, Edina Vina Gillham, Jeremy Hallatt, Alexandra Key, Rebecca Lees, Yvette Marks, Victoria Platt και Alexander Matsangou), καθώς και Κύπριες φοιτήτριες υποψήφιες διδακτορικών (κ.κ. Ντόρια Νικολάου και Ράνια Μιχαήλ).

Αποκαλύφθηκε κατά τη φετεινή χρονιά ένα ακόμα τρίκλιτο σκέλος, στα ανατολικά, του ιδιόμορφου νάρθηκα-μαρτυρίου, που ανασκάπτεται στη θέση αυτή από το 2007, η κάτοψη του οποίου αποκτά πλέον σχήμα T, με πλάτος στον άξονα Βορρά-Νότο 36 μέτρα και συνολικό μήκος 29 μέτρων, χωρίς την εξέχουσα στα δυτικά αψίδα. Τρία ανοίγματα (τρίβηλον) στα ανατολικά άκρα του κάθε κλίτους του ανατολικού σκέλους συνδέουν, κατά πάσαν πιθανότητα, το δυτικό αυτό μνημειώδες οικοδόμημα με τον κυρίως ναό, οι διαστάσεις και η μορφή του οποίου δεν έχουν ακόμα εξακριβωθεί.

Καταλύματα των Πλακωτών: Γενική εικόνα από ανατολικά

Στη νότια πλευρά του ανατολικού αυτού σκέλους αποκαλύφθηκαν βοηθητικοί χώροι (προσκτίσματα), ενώ στα βόρεια, παράλληλα με το βόρειο κλίτος, συνεχίζεται, χωρίς διαχωριστικά, η αποκάλυψη μίας μακρόστενης αίθουσας (κατηχούμενον) και μίας στοάς με πεσοστοιχία. Η ανέγερση του μνημείου χρονολογείται πλέον με ασφάλεια στο β' μισό της πρώτης δεκαετίας της Βασιλείας του Ηρακλείου (μεταξύ του 616 και 619 μ.Χ), ενώ η εγκατάλειψη και η καταστροφή του φαίνεται να γίνεται λίγο πριν από τα μέσα του 7ου αιώνα.

Διαπιστώθηκε φέτος ότι τα στρώματα καταστροφής της καμαροσκεπούς ανωδομής, που είχε υποδειχθεί από τις προηγούμενες ανασκαφές, δεν καταλαμβάνουν παρά μόνο τα πλάγια κλίτη και όχι τα κεντρικά, γεγονός που υποδεικνύει ότι πάνω από αυτά (δηλ. τα κεντρικά κλίτη) υπήρχε μάλλον ξύλινη δίρρυτη στέγη, η οποία απομακρύνθηκε, από το μνημείο κατά την εγκατάλειψή του και πριν από την κατάρρευση του από τον καταστροφικό σεισμό των μέσων του 7ου αιώνα, γι' αυτό και δεν μπορούσε να τεκμηριωθεί μέχρι σήμερα στο στρώμα καταστροφής.

Στη διασταύρωση των κεραιών του T, πάνω δηλαδή από το μυτατώριο (μία υπερυψωμένη λειτουργικής χρήσης εξέδρα που περιγράφεται στο περυσινό ανακοινωθέν), φερόταν, κατά πάσαν πιθανότητα, ξύλινος τρούλλος, τον οποίον βάσταζαν τέσσερα σύνθετα στηρίγματα σχήματος T και Γ στα άκρα απόληξης των εσωτερικών κιονοστοιχιών των τριών σκελών, που συνθέτουν κανονικό τετράγωνο με πλευρά 6.15μ. Στα δάπεδα του νέου σκέλους αποκαλύφθηκαν 9 ακόμα τάπητες με ξεχωριστές ψηφιδωτές συνθέσεις, που σώζονται σε αρκετά καλή κατάσταση. Εξ αυτών οι δύο κεντρικοί τάπητες, του κεντρικού και του βορείου κλίτους, αναπτύσσονται

γύρω από ενεπίγραφα μέταλλα/ασπίδες. Σε άριστη κατάσταση σώζεται η επιγραφή στη μικρή ασπίδα του νοτίου κλίτους, στην οποία αναγράφεται ο πρώτος στίχος από τον 142ο ψαλμό του Δαβίδ: ‘ Κύριε εισάκουσον τῆς προσευχῆς μου».

Τα κινητά ευρήματα από τα στρώματα καταστροφῆς εξακολουθούν να μαρτυρούν την πολυτέλεια του οικοδομήματος. Σε αυτά συγκαταλέγονται, όπως και στην περσινή ανασκαφή πάμπολλα θραύσματα μαρμάρινων αρχιτεκτονικών μελών και ορθομαρμαρώσεων από μάρμαρα της Προκοννήσου, μικρές κρούστες από συνθέσεις εντοίχιου μαρμαροθετήματος και πολλές μικρές διάσπαρτες ψηφίδες από εντοίχια ψηφιδωτή διακόσμηση, κυρίως γυάλινες επιχρυσωμένες και μη, καθώς και πολύτιμες ψηφίδες από κογχύλια μαργαριταριών. Βρέθηκαν επίσης πολλά χάλκινα νομίσματα, που συνετέλεσαν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σε σχέση με τη χρονολόγηση του μνημείου, χάλκινοι σύνδεσμοι για τις ορθομαρμαρώσεις, σιδερένια καρφιά, θραύσματα από μαρμάρινες τράπεζες προσφορών, υαλοπίνακες φωτιστικών διαφραγμάτων, και πολλά θραύσματα από γυάλινες καντήλες.

Η χρονολόγηση του μνημείου, μεταξύ του 616-619 μ.Χ, και η σύντομη διάρκεια χρήσης του (μέσα 7ου), η μεγάλη τυπολογική του συνάφεια με το Ιουστινιάνειο μαρτύριο του Αγίου Μηνά στην Μαρεώτιδα της Αλεξανδρείας και η πολύ καλά μελετημένη λειτουργική του διάταξη, καθώς και ο ταφικός του χαρακτήρας, καθιστούν πολύ πιθανή την ερμηνεία του ως χώρου φιλοξενίας προσφύγων από τις ενπερίστατες Εκκλησίες/ Πατριαρχία των Ανατολικών Επαρχιών της Αυτοκρατορίας (Συρία, Παλαιστίνη, Αίγυπτος), οι οποίες την εποχή εκείνη είχαν περάσει στα χέρια των Περσών. Σημαντικότατο ρόλο στην εξαγορά, απελευθέρωση και φιλοξενία προσφύγων και λειψάνων διαδραμάτισαν την εποχή αυτή, σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές, ο Αμαθούσιος Πατριάρχης Αλεξανδρείας Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων και ο Επίσκοπος Αμαθούντας Θεόδωρος, τόσο στην Αλεξάνδρεια αρχικά όσο και στην Κύπρο.

Καταλύματα των Πλακωτών: Επιγραφή στο νότιο κλίτος